

435

335

- 71

~~076~~

583

2004

БЕРЕГИТЕ КНИГУ!

ОНА СЛУЖИТ НЕ ОДНОМУ, А МНОГИМ.

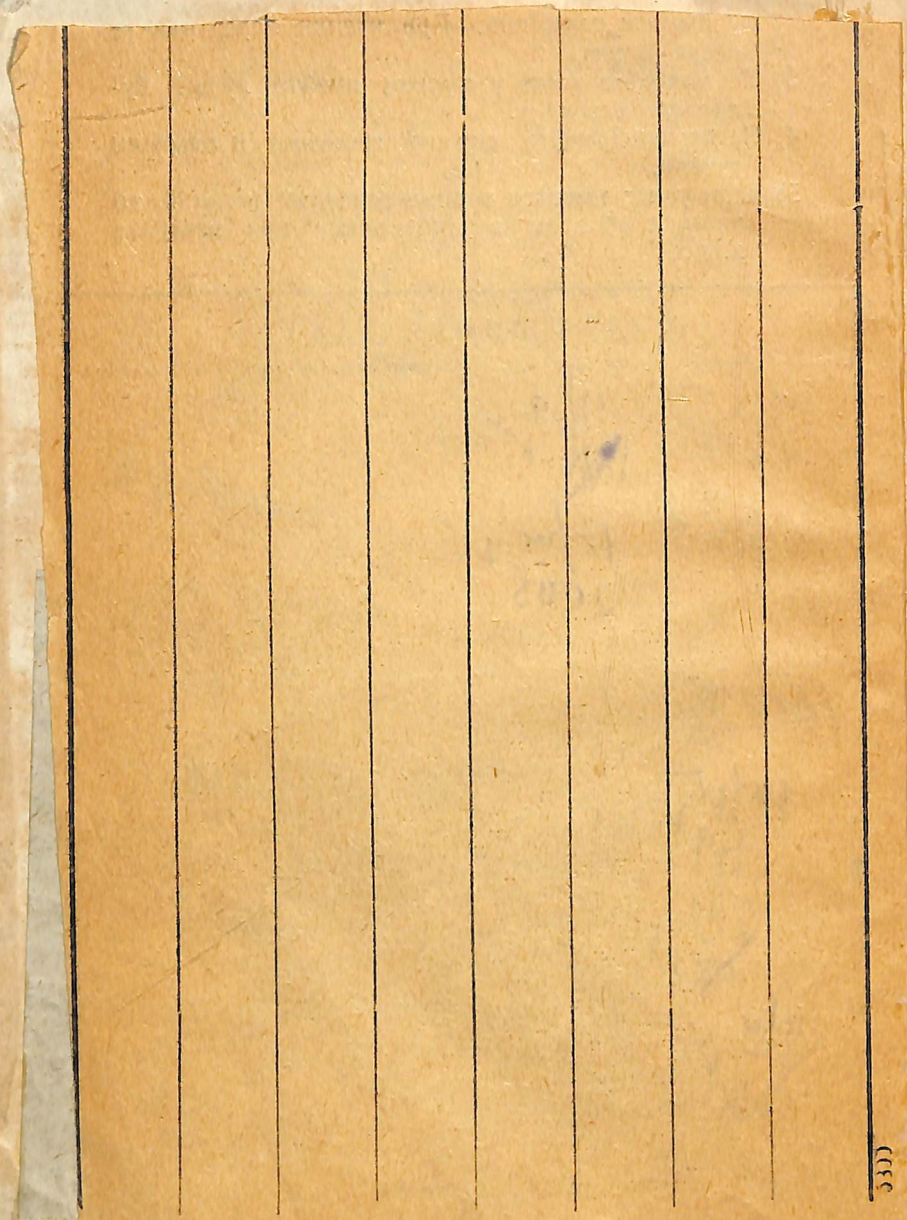
Возвращайте книгу в срок, чтобы и другие могли воспользоваться

ею.

- 2) не портите переплета. При чтении завертывайте его в бумагу.
- 3) Не загибайте углов у страниц имейте лучше бумажную закладку.
- 4) Не перелистывайте страниц грязными и мокрыми руками.
- 5) Если у вас имеется в доме заразный больной, то заявите об этом в библиотеку при возврате книги.

КОГДА КНИГА ВЗЯТА

7/14	4/14				
2026	1885				
6/1	16/14				
40	2005				
1032 ¹⁴					
18/1					
9/9					
5/15					
1587					
9/14					
1278					

3/
83
U-71

ԳՆՈՒԼ ԱՌՆԻՏ

83

✓ 6899

Մ Ա Տ Ա Ն Ի
Թ Ռ Չ Ն Ի Կ
ՉԱՐ ՄՏՔՈՎ ՉԷ

Գործաներենից Թարգմ.
Ցիբուիկի կոստանենց.

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Տպարան Մ. Շարսմեհի, Նիկոլ. փ. տ. 21
1898

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹԱՆՈՒՅՑԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ԿՐԹԱՆՈՒՅՑԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
1936

Дозволено цензурою Тифлисъ, 13 го Мая
1897 г.

✓ 6899

Մ Ա Տ Ա Ն Ի

Մէկ մեծ, մամուտ քարի վերայ, որը քարձր ծառի ստուերի տակ էր ընկած, նըստած էր մէկ փոքրիկ աղջիկ: Նա առանց այս ու այն կողմը նայելու, կամաց և զգուշութեամբ հաստ ու կոպիտ թելից գուլպայ էր գործում:

Այն ճանապարհը, որի ափին ընկած էր այդ քարը, տանում էր դէպի մի մեծ, ընդարձակ հովիտ, իսկ աւելի հեռուն, դէպի մի սարի քարձր գագաթը: Այդտեղ, չորս կողմը ծածկուած էր փառաւոր, անուշահոտ կանաչով և այդ փափուկ կանաչ խոտի մէջ վազվզում էր մէկ պստիկ, սպիտակ գառնուկ, նորա վզից կախուած էր մի զանգակ և նա երբեմն երբեմն գալիս էր այդ աղջկայ մօտ, որը նորան չփում և փայփայում էր:

Մէկ անգամ այդ սարից ցած իջաւ մի պարոն քաղաքացու շորերով, որի ուսից կանաչ շերիտով կախուած էր մէկ բուսաբանա-

կան տուփի և ձեռքում ունէր մի մեծ ծաղկէ փունջ:

Երբ նա տեսաւ այդ գուլպայ գործող աղջրկան, կանգնեց և ասաց՝ «լսիր դու փոքրիկ ծաղիկ քաղելիս, սարի ստորոտում, կանաչի մէջ մատիցս վայր ընկաւ իմ ոսկէ մատանին և կորաւ. երկար ժամանակ է արդէն փնտրում եմ, բայց չկարողացայ գտնել: Ես շատ կուզէի այդ մատանին նորից ձեռք բերել, այդ պատճառով խոստանում եմ քեզ մի տալէր (ռուբլի), եթէ որ դու գտնես և ինձ հասցնես: Ես ձեր գիւղի տանուտէրին իմ հասցէս կըտամ, որ դու իմանաս նորանից և ինձ բերես այս մօտակայ քաղաքը: Ուրեմն ուզում ես, իմ կորցրած մատանին գտնել, սիրելի աղջիկս»:

Աղջիկը գուլպէն էլ չգործելով, խում էր պարոնին, բայց չէր նայում նորա երեսին և երբ նա վերջացրեց, պատասխանեց՝ «ոչ, պարոն, ես ձեր կորցրած մատանին չեմ կարող գտնել, որովհետեւ պէտք է իմ մեծ մօրս սպասեմ, որ գայ ինձ տուն տանի: Բայց անհաշիւ ակնհայտ էր սրելով աւելացրեց նա—«Լսում էք ձայներ, դուք մեր գիւղի երեխաներն են, որ գալիս են այս ճանապարհով բարձրանալու դէպի բլուրները, ելակ հաւաքելու համար. այն, նորա կըկարողանան փնտրել ձեր մատանին»:

Յետոյ նա նորից ձեռքն առաւ հաստ ճաշերն ու սկսեց շարունակել իւր ձեռագործը: Պարոնը դարմացած մնաց, լսելով այդ խօսքերը և նորան կասկածելի թուաց, որ մի այդպիսի աղբատ հագնուած աղջիկ քաշում էր ծառայել նորան և մի տալէր ստանալ իւր աշխատանքի համար:

Նա հեռացաւ և բաւական ժամանակ սարից դար յի վար իջնելուց յետոյ միայն, տեսաւ երեխաների մի խումբ, որոնց ձայնը դեռ շատ հեռուից, բարձրութեան վերայ, աղջկայ սուր ականջները լսել էին և որոնք կողովներն ու ամանները ձեռքերին, գնում էին ելակ քաղելու:

— «Լսեցէր, երեխայք», ասաց նոցա պարոնը. «ձեզանից մէկն ու մէկը կուզենանք մի տալէր ստանալ»:

— «Այո, այո, այո» կանչեցին երեխաները մէկը միւսի ետեից:

— «Դէհ, ուրեմն» ասաց պարոնը՝ «որոնեցէր իմ ոսկէ մատանին, որ ես այս կողմերում ծաղիկ քաղելիս կորցրի. և ով որ գտնի ու ինձ բերէ, նա կըստանայ իմ խոստացած վարձը: Դուք իմ անունս ու հասցէս կիմանաք ձեր գիւղի տանուտէրից»:

Ինչպէս ճանաչուի մի երաւակ, այդ ամ-

բողջ խումբը, տղայ ու աղջիկ իրար հրելով, խօսելով ու վազվզելով, ցրուեցին զանազան ուղղութեամբ։ Նոցանից ամեն մէկն ուղում էր բաղդաւորն ինքը լինել և լեռան չորս կողմի ամեն մէկ բոյսի ու տերևի մէջ պսպղում էին երեխայական սիրուն, որոնող աչքեր։

Իսկ փոքրիկ աղջիկը մենակ նստած բարի վերայ, գործում էր շարունակ իւր գուլպէն և ականջ էր դնում գառնուկի վզից կախուած զանգակին և դուրեկան ու քնրոյշ ձայնով կանչում էր նորան, երբ թւում էր իրան, թէ գառնուկը շատ հեռու է դնացել։

Նա չէր նկատում, երբ արեւը փառաւոր ռսկու ու ծիրանու մէջ, ծածկւում էր լեռների կատարների ետեւը։ Նա ուշադրութիւն չէր դարձնում գեղեցիկ վերջնալոյսի և պարզ, կապուտակ երկնքում փայլփլող աստղերի վերայ։

Միայն այն ժամանակ, երբ այդ երեխան հեռուից լսում էր մէկ փայտի գետնին խփուելու ձայնը, գաղափարում էր իւր ձեռագործն աւելուց և թելի կծիկն ու գուլպէն հաւաքելով, սպասում էր, մինչև որ մի պառաւ կին իւր ձեռնափայտի վերայ յենուած, բոլորովին մօտենում էր նորան։

Այն ժամանակ աղջիկը տեղից վեր էր կե-

նում և կանչում էր ուրախ ուշախ՝ «բարի իրիկուն, մեծ մայրիկ»։

— «Բարի իրիկուն, Մարիամիկ» ասաց նոյնպէս պառաւ կինը, երեխայի ձեռքը բռնելով և զգուշութեամբ նորա հետ սարից ցած իջնելով։ Նոցա ետևից դնում էր և գառնուկը, իւր զանգակը զնգզնգացնելով։

«Շո այսօր շատ գործեցի» ասում էր ճանապարհին Մարիամիկը — «և երեւկայիւր մեծ մայրիկ ջան» աւելացրեց նա — «մէկ օտար պարտն, որը լեռներում բոյսեր քաղելիս կորցրել է իւր ոսկէ մատանին, ինձ առաջարկում էր մէկ տալէր, եթէ որ ես նորա մատանին գտնէի»։

«Մէկ տալէր» զարմացած բացականչեց պառաւը։

«Այն, մէկ տալէր» շարունակեց աղջիկը — «գու արդեօք տեսնէ ես մէկ տալէր, մեծ մայրիկ»։

«Չմտ վաղուց» պատասխանեց նա հառաչելով — «մենք աղքատ մարդիկս, այդպիսի մեծ փող չունենք»։

«Ա՛խ, եթէ ես այդ տալէրն ունենայի» ասաց Մարիամիկը — «գու սրչափ բան կառնէիր քեզ համար, մեծ մայրիկ, այնպէս չէ, բայց չէ որ ես չեմ կարող այդ մատանին փնտռել»։

«Դու, խեղճ թոռնիկս» ասաց պառաւ կինն ան քաշելով:

«Բայց ուրիշ երեխաներ, որոնք գնում էին ելակ քաղելու, նորա որոնում էին. լսիր, ահա գալիս են նորա». ասաց աղջիկը կանգնելով և ականջ դնելով:

Քիչ ժամանակից յետոյ, բոլոր երեխաների խումբը կողովները լիբը լցրած, անցան պառաւ կնոջ և աղջկայ տոաջից: Այդ օրն երկար տեւեց ելակ քաղելը, որովհետեւ նորա ժամանակի մեծ մասը զբաղուեցին մատանին փնտռելով:

«Մատանին գտա՞ր» հարցրեց նոցա Մարիամիկը. բայց ոչ մի ուրախ «այո» չստուեց նոցա բերանից: Երկար ժամանակ ամբողջ լեռան շուրջը, բոյսերի մէջ սրոնելը զուր էր անցել և նոցանից ոչ մէկը չէր բաղդաւորուել գտնելու այդ ոսկի մատանին:

Միւս առաւօտ մեծ մայրը տարաւ իւր թոռնիկին դարձեալ դէպի սարի ստորոտը, որտեղ գառնուկի համար սննդարար կանաչ էր բուսնում. բայց այս անգամ ուրիշ տեղ ընտրեց Մարիամիկի համար ու ինքը տուն գնաց: Մարիամիկը մի ստուերոտ տեղ, ծառի կոճի վերայ նստեց և սկսեց իւր ձեռագործը. իսկ սպիտակ գառնուկը վզի զանգակը թափ տա-

լով, վազվզում էր իւր սիրելի ընկերուհու՝ Մարիամիկի շուրջը: Երբեմն երբեմն Մարիամիկը կանչում էր իրան մօտ գառնուկին, որ իւր գլուխը դնում էր աղջկայ գոգը: Գառնուկին մի առանձին ուրախութիւն պատճառելու համար, Մարիամիկն այն ծառի տակից, որտեղ ինքը նստած էր, քաղում էր կանաչ խոտ և իւր բոլի միջից կերակրում էր նորան:

Եւ այդպէս, այդ օրը գառնուկին ուտեցնելիս, յանկարծ մի ճնկոց լսուեց և շոշափելով ձեռքի մէջ նա զգաց մի փոքրիկ, կլոր ու չոր բան, որը գառնուկին երևի խոտի հետ միասին ատամներով շոշափել էր և այդ ժամանակ այն մեղմ ճնկոցը լսելի էր եղել:

«Այս ի՞նչ կարող է լինել». ասաց աղջիկն ինքն իրան:

Նա իւր նստած տեղից խոտ քաղելու ժամանակ, առանց իմանալու, բռնել էր այդ փոքրիկ առարկան, որն այնտեղ ընկած է եղել:

«Այդ մի մատանի չէ՞ր արդեօք»:

«Մատանի՞ն» մտածում էր նա գոգգողալով. — «բոլորը փնտրեցին, բայց չգտան, իսկ ես, որ ամենից խեղճն եմ, գտայ և իմ գառնուկս է պատճառը, որ ես գտայ այս մատանին. այո, իմ սիրելի, պստիկ, սիրունիկ գառնուկս: Ա՛խ, երանի՜ թէ մեծ մայրիկս այստեղ

լինէր և իսկոյն իմանար այդ մասին»։

Եւ մատանին գրպանում պահելով, ուրախութիւնից սկսեց գգուել ու համբուրել զառնուկին։

Յետոյ նա հանդարտ նստած մնաց, նորից ձեռքն առաւ իւր ձեռագործը և մինչդեռ թելի օղակները մէկը միւսի ետեից արագ-արագ ընկնում էին ճաղերի վերայ, նորա փոր-րիկ, աշխատասէր մատներով, նա երազում էր շատ հրաշալի բաների մասին՝ թէ ինչ կառնի իւր բարի մեծ մօր համար, երբ այդ գտնուած մատանու համար ստանայ մէկ տալէր։

Բայց արդեօք դա մատանի էր. արդեօք դա այն պարոնի կորցրած ոսկի մատանին էր։ Ա՛խ, երանի՜ թէ չուտով զար մեծ մայրիկս, երանի՜ թէ չուտով միթէր։ Եւ Մարիամիկն այդպէս մտածելով, բոլորովին մոռացաւ ուտել չոր, ցամաք հացի կտորը, որը հետը բերել էր գրպանում դրած։

Վերջապէս արեւ մայր մտնելու վերայ էր։ Իրիկուայ մեղմ ու դուրեկան բամին փչեց և զովացրեց Մարիամիկին։ Արդէն մութն ընկնում էր, բայց Մարիամիկը չարունակ գործում էր, մինչև որ լսեց մեծ մօր ձեռնափայտի գետնին խփուելու ձայնը։

Եւ երբ այդ ձայնը մօտեցաւ, աղջիկն յուզ-

մունքից դողդողալով կանչեց՝ «մեծ մայրիկ, մեծ մայրիկս, մատանի՛ն, ես մատանին գտայ. տես, սա ուղիղ ոսկէ մատանի է» և մօտեցրեց մեծ մօրն իւր գտած առարկան։

Պառաւ կինը զարմացած առաւ ձեռքն այդ օղակը։— «Սա դեղին գոյն ունի և կարելի է որ ոսկի լինի. մենք կըհարցնենք տանուտէրին», ասաց մեծ մայրը։ «Բայց դու ի՛նչ պէս գտար, իմ խեղճ երեխաս»։ Եւ մինչև որ մեծ մայր ու թոռ ձեռք ձեռքի տուած մօտենում էին զառնուկի հետ միասին իրանց վիւղին, Մարիամիկը պատմեց՝ թէ ինչպէս զարմանալի կերպով այդ մատանին իրան ձեռքն ընկաւ, երբ նա զառնուկի համար կանաչ էր բազում։

Երբ տանուտէրը գտնուած մատանին տեսաւ, պատմեց նոցա, որ այդ թանգագին կորուստը պատկանում է մէկ օտար պարոնի և շատ ուրախացաւ, որ խեղճ, պստիկ Մարիամիկն եղաւ զորա գտնողը։

Նա պառաւին տուեց պարոնի հասցէն և միւս օրը մեծ մայր ու թոռնիկ իրանց ամենալաւ շորերը հագած, ձեռք ձեռքի տուած, ճանապարհ ընկան դէպի մօտակայ մեծ քաղաքը։ Թէև պառաւ մեծ մօր համար ոտով երկար ճանապարհ գնալը շատ ծանր էր, բայց

մէկ տալէր ստանալու միտքը նորան ոյժ էր տալիս առաջ ու աւելի առաջ գնալու:

Վերջապէս նորա բաղար հասան. տանուտիրոջ գրած հասցէով, շուտով գտան այն պարոնի տունը և երբ յայտնեցին իրանց գալու պատճառը, նոցա ներս տարան մի սենեակ և սոացին, որ այնտեղ սպասեն:

Քիչ յետոյ սենեակի դուռը բացուեց և ներս մտաւ մի պարոն, որի ձայնն իսկոյն ճանաչեց Մարիամիկը:

«Յարգելի պարոն» ասաց մեծ մայրը. — «իմ թոռս ձեր մատանին գտել է, որը դուք մեր լեռներում կորցրել էիք»:

«Յիրաւի, սա իմ մատանին է», բացականչեց պարոնն առնելով ոսկի օղակն ու անցկացնելով իւր մատը:

«Բայց» շարունակեց նա, աղջկան աւելի մօտիկից նայելով, որ խորն ընկած աչքերով ու ուրախութիւնից կարմրած երեսով, կանգնած էր պարոնի առաջ — «բայց չէ՞ որ սա այն փաբրիկն է, որ այն անգամ ժամանակ չունէր իմ մատանին փնտրելու. բայց տես՛ր, որ վերջը դու գտար»: Այդ ասելով նա դուրս քաշեց գրպանից իւր քսակը, հանեց նորա միջից մի տալէր թղթադրամ և Մարիամիկին մօտեցրեց, բայց աղջիկն իւր ձեռքը շերկաբացրեց:

«Նա չի տեսնում» հառաչելով ասաց պառաւ կինը. — «իմ թոռնիկս կոյր է»:

«Կոյր է» հարցրեց տխուր ձայնով պարոնը. — «և վաղուց է՞ արդէն»: Ու այդ ասելով նա փողը գրեց Մարիամիկի ձեռքի մէջ:

«Ա՛խ, պարոն, այն օրուանից, ինչպէս որ աշխարհք է եկել», գանգատուեց մեծ մայրը. — «Եւ սորա կուրութեան պատճառով ու մարդու մահուան մասին դարդ անելով, սիրտը ցաւով լի, մեռաւ այս աղջկայ թշուառ մայրը: Եւ ես այս կոյր որբին բերի ինձ մօտ ու մեծացրի. հիմայ էլ սովորեցրել եմ գուլպայ գործել, որ զբաղուի, շատ չձանձրանայ և երբ մեր գառնուկը սարերում արածում է, սա շատ աշխատասիրութեամբ անում է իւր ձեռագործը. և ձեր մատանին էլ գտել է այն ժամանակ, երբ գառնուկի համար կանաչ խոտ է բաղելիս եղել»:

«Եւ սորա աչքերի համար ոչ մի բժշկի չէք դիմել». հարցրեց պարոնը:

«Բժշկի՞ն» բացականչեց պառաւ կինը. — «ա՛խ, պարոն, ինչ էր ասում. այդ մեր աղքատներիս բանը չէ. մեզ փող ո՛վ է տուել, որ վճարենք բժշկի և քացի այդ, ոչ մէկ բժիշկ օգնել չի կարող, բանի որ սա կոյր է ծնուած»:

«Որ այդպէս է» ասաց պարոնը. — «ես աշ-

քի բժիշկ եմ և արդէն մի քանի կոյրերի առողջացրել եմ: Ո՛վ գիտէ, գուցէ Աստուած դիտմամբ էր այսպէս կարգադրել, որ ձեր թուր լինի իմ մատանին գտնողը, որպէս զի ես կարողանամ օգնել այս փոքրիկին»:

«Բայց...» ասաց պառաւր վախվախելով:

«Առանց բայցի» վրայ բերեց պարոնը.— «փող տալու մասին դուք հոգս մի բաշէք, որովհետեւ ես աղքատ մարդկանց ձրի եմ բռնած թըշկում: Այնուամենայնիւ», աւելացրեց նա.— «ես ձեզ շուտով կարող եմ ասել, թէ արդեօք այս երեխային կարելի կըլինի օգնել. ապա ինձ հետ արի»: Այդ խօսքերով, նա բռնեց Մարիամիկի փոքրիկ, արեւից այրուած ձեռքն ու տարաւ միւս սենեակը:

Մի քառորդ ժամից յետոյ, որ մեծ մօրը շատ երկար երեաց, որովհետեւ նա մեծ անհամբերութեամբ սպասում էր նոցա, երկուսն էլ նորից ներս մտան:

«Մեծ մայրիկ, մեծ մայրիկ ջան» կանչեց Մարիամիկը.— «ես պէտք է տեսնել սովորեմ»:

«Ուղիւ, կըտեսնի սա», հարցրեց պառաւր, չհաւատալով այդ բանին:

«Անշուշտ», հաստատեց բժիշկը.— «եթէ որ դուք այս երեխային ինձ մօտ թողնէք, ես խոստանում եմ սորա աչքերը բանալ: Մեծ

մայրն ուրախութիւնից ձեռքերը տրտեց և արտասուքի խոշոր կաթիլները վազեցին նորածեր աչքերից: «Այս ինչ երջանկութիւն է, ինչ ուրախութիւն է», հեծկտալով ասում էր նա:— «Ա՛խ, եթէ սորա մայրը կենդանի լինէր»...

Մարիամիկն իւր մեծ մօր հետ այլ ևս չը վերադարձաւ գիւղ. նա մնաց մարդասէր բժշկի տանը: Եւ երբ պառաւ մեծ մայրը մի քանի ժամանակից յետոյ նորից եկաւ բաղաք, արդէն աղջիկը բժշկուած էր: Մարիամիկն առաջին անգամ տեսաւ իւր սիրելի ու բարի մեծ մօր երեսը:

Եւ նախ քան խեղճ աղջիկը շնորհակալութեան ջերմ զգացմունքներով կըվերադառնար իւր հայրենի գիւղը, նա դեռ շատ կարօտ էր մեծ զգուշութեան և խնամքի, որը և գտնում էր իւր բարերարի տանը:

Մարիամիկը հետզհետէ բոլորովին առողջացաւ. նա արդէն պարզ տեսնում էր Աստուծոյ ստեղծած պայծառ աշխարհն ու աշխարհիս բոլոր գեղեցկութիւններն ու հրաշալիքները, որոնք նորան մինչև այդ ժամանակ ծանօթ չէին...

Ազնիւ ու մարդասէր բժիշկը միշտ էլ շատ սիրում էր իւր ոսկի մատանին, բայց այն օրուանից, երբ նա կարողացաւ մի աղքատ,

դժբախտ կոյր երեխայի աչքերին լոյս տալ ու նորան հերջանկացնել, այդ մատանին աւելի սիրելի ու աւելի թանգագին զարդ դառաւ նորա համար:

*Հարգանքներ
ստացար
Յուսիպ
Կ*

2495
11

Թ Խ 2 Ն Ի Կ

Մէկ զարնանային առաւօտ էր այդ, բայց շատ կանուխ, երբ մարդկանց մեծ մասը դեռ խորը քնի մէջ է լինում: Մի բաւական աղքատ խրճիթում ապրում էր մէկ պառաւ լուացարար կին իւր թոռի հետ: Պառաւ կինը հիւանդ պարկած էր և տանջւում էր ոսկրացաւից: Նա վաղուց արդէն զարթնել էր և անհամբեր ըստաւում էր լոյսը բացուելուն, որ իւր կողքի աղքատիկ անկողնու մէջ քնած թոռնիկին՝ Եղիսաբէթին ձայն տայ:

«Եղիսաբէթ, վեր կաց»: ասաց պառաւ կինը.— «շուտով կ'ուսանայ, շտապիր գնա մանուշակ բաղելու»:

Փոքրիկ աղջիկը դեռ քնաթաթաղ, լսելով մեծ մօր խօսքերը, շուտով վեր ելաւ, հագաւ իւր մաշուած շորերը, լուացուեց մի կտոր հաց, դրեց դրպանը և զամբիւղը թեր դրած տանից դուրս գնաց:

Պառաւ լուացարարին բանի որ ոսկ-

րացաւով չէր հիւանդացել, իրան համար լաւ հառաւարւում էր իւր թոռի հետ. իսկ այժմ, երբ նորա ձեռքերն էլ չէին կարող աշխատել, դառն կարիքը ծեծում էր այդ խեղճերի դուռը: Բայց գարունը պստիկ Եղիսաբէթի համար աշխատանք բերեց: — Քաղաքից բիշ հեռու, որտեղ ապրում էր մեծ մայրն իւր թոռնիկի հետ, կար մէկ մարգագետին, ուր գարնանը մեծ բանակուլթեամբ մանուշակ էր բուսնում և աղքատ մարդկանց հաց էր տալիս, որովհետեւ նորա մանուշակը տանում էին բազար ծախելու: Այնպէս որ Եղիսաբէթը սկսեց գրանով ուարձապել և այդ պատճառով մեծ մայրը նորան այդպէս վաղ էր զարթեցնում, որ նա ուրիշներէից աւելի շուտ գնայ մանուշակ բաղելու:

Եղիսաբէթը շատ՝ բարի և ուշադիր աղջիկ էր և լաւ էր հասկանում իւր մեծ մօր դրութիւնը, որը թէև շուտ-շուտ բարկանում էր Եղիսաբէթի վերայ, բայց շատ էր սիրում նորան. մանաւանդ հիմայ, որ Եղիսաբէթը կարողանում էր բիշ-շատ աշխատել և աւելի նա մեծ մօր մասին էր հոգս տանում, քան թէ իրան:

Այդպէս փոքրիկ Եղիսաբէթը տանից դուրս եկաւ վստահ քայլերով և դեռ լոյսը չբացուած, գնաց իւր գործին: Եւ չնայելով որ Եղիսաբէթն այդպէս վաղ էր վեր կացել, բայց նորանից ա-

ւելի վաղ զարթել էր մէկը՝ այդ ծեր ագռան էր, որը ճանապարհի գլխին ծառի վերայ թառած, թշնամական աչքերով շարունակ նայում էր մէկ թռչունի բունին, որից, նա լաւ գիտէր որ շուտով հեռանալու են թռչնիկների ծնողները որպէս զի իրանց ամուր կտուցներով կերակուր բերեն ձագուկների համար: Նա երևի երկար ժամանակ համբերութեամբ սպասել էր, որովհետեւ երբ փոքրիկ Եղիսաբէթը զամբիւղը լիքը հաւաքած մանուշակով վերադառնում էր, տեսաւ որ ագռաւը մէկ պստիկ թռչնիկի բերանն առած տանում էր իւր ձագերին նախաճաշ: Աղջիկը շտապով գետնից մի բար վերցրեց և գցեց դէպի վեր ագռաւի ետեւից, որը իսկոյն վախից վայր գցեց իւր որսը և թռաւ հեռու, երևի մի ուրիշ տեղ կերակուր փնտրելու: Իսկ նոյն միջոցին մէկ փոքրիկ, մոխրագոյն թռչնիկ, Եղիսաբէթի մօտից, գետնի փոշու միջով ցած թռաւ և սկսեց աղիոգորմ ծրվալ: Աղջիկը կռացաւ որ տեսնի և կարծեց թէ ճնճղուկ է. նա շատ պստիկ էր և լաւ թռչել դեռ չէր կարող: Եղիսաբէթն յանկարծ նկատեց, որ նորա մոխրագոյն թռչնի վերայ, որտեղից որ կտուցով բռնել էր ագռաւը, աւրիւնի կաթիլներ են երևում:

«Խեղճ, թռչնիկ», ասաց նա կարեկցու-

Թեամբ, բռնելով նորա տաք ու վախից դող-
դողացող մարմինն իւր բոխ մէջ: Եղիսաբէթը
չգիտէր, թէ ինչ անէր այդ անտէր թռչնիկին.
վերջը մտածեց, որ կտանի իւր մեծ մօր մօտ,
որը շուտ-շուտ բժշկում էր իրան ձեռքերը,
երբ լուսղբից ճարճաբերում էին և լաւացնում
էր ուրիշ էլի գանազան վէրքեր և վճռեց որ,
երբ այդ թռչնիկի թևերը լաւանան, նորից բաց
թողնի նորան, որ նա ազատ ապրի իրան
համար:

Իսկ մեծ մայրն այդ միջոցին տնքտնքա-
լով վերկացաւ, սենեակը մի քիչ կարգի բերեց,
նախաճաշ պատրաստեց. յետոյ նստաւ սեղանի
առաջ, որի վերայ, սրճամանի մօտ դրուած էր
միայն մի կտոր սև հաց և մէկ ամանով էլ
շոռ:

«Մեծ մայրիկ, տես ինչ եմ հետս բե-
րում», կանչեց ուրախ չուրախ Եղիսաբէթը,
դեռ դրանք չհասած և խնամքով ծածկելով մի
ինչ որ բան իւր գոգնոցի մէջ:

«Ի՞նչ հարկաւոր է մեզ այդ պստիկ ծի-
տը», ասաց պառաւ կինը բարկացած, երբ տե-
սաւ Եղիսաբէթի գտած թռչնիկը. — «այս բո-
պէիս նորից դորան յետ տար»:

Եղիսաբէթի աչքերն արտասուրով լցուե-
ցին և նա ասաց տխուր ձայնով «մեծ մայրիկ ջան»,

ես սորան աղատեցի մէկ ազաւաւ բերանից և
տես, թէ ինչպէս խղճովի թևերը կծել է ա-
նիրաւ ազաւաւ. ես ուզում եմ սորան քո գե-
ղով առողջացնել:

Պետնի վերայ դրուած ծաղկով լի զամ-
բիւղի տեսքը մի-քիչ մեղմացրեց մեծ մօրը, ո-
րովհետեւ այդ մանուշակն երբ ծախուէր, էլի
մի-երկու, հրեք օր նոցա հաց կըտար...

«Նստիր և կեր» ասաց նա Եղիսաբէթի
բաժակը սուրճ լցնելով: Եղիսաբէթը շատ բաղ-
ցած էր, որովհետեւ իւր գործին լինելով ու այդ
թռչնիկի մասին մտածելով, մոռացել էր ու-
տել իրան հետ տարած հացը: Նա դեռ գնաց
բերեց մեծ մօր դեղը, զգուշութեամբ քսեց
թռչնիկի վէրքերին և յետոյ նստեց սեղանի ա-
ռաջն ու սկսեց նախաճաշել:

Եյդ նեղ, ցածր սենեակում ճանճ շատ
կար, որոնք պառաւ մեծ մօրը անհանգիստ էին
անում. մի մասն էլ ճանճերի այդ բոպէին թա-
փուել էր նախաճաշի սեղանի վերայ. մէկ էլ
յանկարծ, թռչնիկն այդ տանջող ճանճերից մէ-
կին բռնեց իւր կտուցով:

«Գու որ սկսես թռչել, այստեղ պէտք է
մնաս» ասաց մեծ մայրը դառնալով դէպի
թռչունը: Եւ նա յանկարծ յիշեց, որ մէկ ան-
գամ մոխրի փոսի մէջ դրել էր մի հին վոն

դակ և մէկ կողմ էր գցել, մտածելով որ իրան պէտք չի գայ և նա իսկոյն գնաց գտաւ վանդակը, մարբեց, ներս՝ բերեց ու նորեկ պատլիկ հիւրին այնտեղ տեղաւորեց:

Եւ երբ ամառն անցաւ ու Եղիսաբէթը սկսեց ուսումնարան գնալ, նա գնալիս միշտ խնդրում էր մեծ մօրը, որ լաւ խնամէ իւր թռչնիկին: Այդպէս այդ գետնայարկում, որտեղ ապրում էին նորա, խեղճ աղջիկն ունեցաւ մի մեծ ուրախութիւն և ընկեր: Օրէցօր այդ փոքրիկ թռչնիկն ընտանի էր դառնում և մեծ մօրն էլ ուրախացնում էր ձանձրալի ճանճերին սննդացնելով. նա ուտում էր այդ աղքատ մարդկանց հետ հաց ու շոռ և միևնոյն ժամանակ աւելի ու աւելի մեծանում էր: Հետզհետէ նորա վերքերը լաւացան, փետուրները շատացան և նա իւր փոքրիկ վանդակի մէջ թռչկոտում էր ուրախ-ուրախ, միայն երբ պատուհանը բաց էին անում, նորա վանդակին ամուր կողպում էին, որ նա դուրս չթռչի այնտեղից: Եւ այդ բարի ու լաւ մարդկանց խնամքի համար, նա շնորհակալութեան փոխարէն երբեմն սկսում էր մեղմիկ երգել: «Սա երևի մի երգող թռչուն է», ասում էր պառաւ կինը, բայց որոշել չէր կարող, թէ ո՞ր տեսակ թռչունի ցեղին է պատկանում և միշտ նորան ասում էր ճնճողուկ:

Մինչդեռ պառաւ մեծ մօր հոգսերն աւելի ու աւելի էին շատանում: Նա շարաթուայ մէջ մի-երկու օր դնում էր լուացք անելու նոցա մօտ, որոնք բարեսրտութիւնից դեռ կանչում էին նորան. թէն պառաւ կինն այլ ևս ոյժ չունէր լուացքը մաքուր լուանալու: Վերջապէս նա տեսաւ, որ ստիպուած է այդ աշխատանքը թողնել և մտնուշակներն էլ արդէն թառամում էին, որոնց ծախուելով նորա մի-բանի ժամանակ ապրուստ էին ունենում: Ուրեմն ի՞նչ անէր. — արդեօք պատիկ Եղիսաբէթին ուղարկէր մուրալու, թէ՛ ինքն ընկնէր դռնէ դուռ մուրար. բայց այդ միտքը պառաւ կնոջ համար դարհուրելի էր, որովհետև մինչև այդ ժամանակ նա իրան քրտներէ աշխատանքով էր ապրում:

«Լսիր, Եղիսաբէթ», ասաց մէկ երեկոյ մեծ մայրն իւր թոռին. — «Ես էլ լուացք անել չեմ կարող բոլորովին. ինչ անենք ուրեմն: Ես շատ կուզէի սկսել կանաչեղէնի առուտուր և դու էլ այդ բանում կարող էիր ինձ օգնել. բայց թէ այդ գործը սկսելու համար ինձ մի քիչ փող է հարկաւոր. ո՞րտեղից ես գտնեմ»:

«Ա՛խ, սիրելի մեծ մայրիկ», ասաց Եղիսաբէթը. — «մի դարդ անի, եկ աղաչենք Աստծուն, որ նա մեզ փող տայ, այնպէս չէ»:

«Ո՞րտեղից», հարցրեց մեծ մայրը դառնութեամբ. — «Դու հաւատում ես որ փողը կարող է երկնքից իջնել, դու սխալւում ես, փողը հազուադիւր բան է»:

«Բայց չէ որ իմ թռչնիկս էլ երկնքից ընկաւ». ասաց փոքրիկ աղջիկը:

Այդ միջոցին թռչնիկը, որ իւր վանդակի մէջ բաց պատուհանի առաջն էր, միանգամից սկսեց այնպէս բարձր, քաղցր ու գեղեցիկ երգել, որ երբէք պատահած չէր: Մեծ մայրն ու թոռը լռեցին և զարմացած սկսեցին լսել նորա անուշ դայլայլիկը: Այդ տան վերին յարկում ապրում էր մէկ ծեր մարդ, որը թռչուններ չատ էր սիրում, և մեծ քանակութեամբ տեսակ-տեսակ թռչուններ էր պահում վանդակների մէջ: Նա նոյն այդ ժամանակ իւր սենեակի պատուհանից նայում էր և աւելի ևս գլուխը դուրս հանեց, լսելով այդ թռչունի քաղցր ձայնը:

Միւս առաւօտ, երբ Նդիսաբէթն ունումնարանումն էր, այդ ծեր մարդը ցած իջաւ և գետնայարկի բնակարանի դուռը սկսեց ծեծել: Մեծ մայրը դուռը բանալով բոլորովին ապշած մնաց նորա այդ այցելութեան համար և հարցրեց խոնարհ ողջունելով, թէ արդեօք ի՞նչ է կամենում ողորմած պարոնը:

«Դուր կարծեմ մէկ թռչուն ունէր, եթէ կծախէր, ես ուրախութեամբ կգնեմ», ասաց նա:

«Ճնճողով», ասաց պառաւ կինը. — «դա իմ թոռնիկ Նդիսաբէթինն է և նորա միակ ուրախութիւնն է»: Եւ աւելացրեց՝ որ թէև իրան չատ հարկաւոր է մի քանի կոպէկ, բայց նա դարձեալ չէր ուզենայ զրկել Նդիսաբէթին իւր սիրելի թռչնիկից:

«Դա ճնճողով չէ, այլ սոխակ է» պատասխանեց ծեր պարոնը, — «և ես այդ թռչունի համար լաւ գին կտամ»:

«Սոխակ է», հարցրեց մեծ մայրը. — «դու համար այդպէս հիանալի է երգում»:

«Դէհ, ուրեմն այդպէս», վերջացրեց պարոնը, վանդակին մօտենալով և թռչունը զրննելով, — «ես սորա համար չորս տալէր (մանէթ) կվճարեմ և եթէ ձեր թոռն ուզենայ, թող բերէ ինձ. ես ապրում եմ այս տան վերին յարկում»: Այդ ատելով նա վնաց:

«Աստուած իմ, չորս տալէր», բացականչեց աղքատ պառաւ կինը, ուրախութիւնից ընկնելով աթոռի վերայ: «Ով դու երեխայական անմեղութիւն, ով դու սուրբ պարզութիւն. Նդիսաբէթի խօսքը կատարուեց և ինչպէս Աստուած իսկոյն օգնեց մեզ: Ո՞վ կարող էր մտա-

ծել, որ յիրաւի այդ թռչունի հետ միասին, երկնքից այդքան փող կընկնէր մեզ համար»:

Եղիսաբէթը գպրոցից տուն վերադառնալով, իմացաւ մօր պատմածը և իսկոյն տարաւ տուեց ծեր պարօնին իւր սիրելի թռչնիկը, որն իսկապէս սոխակ գուրս եկաւ: Եւ թէև նա տխրեց նորանից բաժանուելով, բայց սրտանց ուրախանում էր, որ կարողացաւ դորանով օգնել իւր մեծ մօրը: Նա ամեն երեկոյ լսում էր սոխակի քաղցր, հրաշալի երգը, որը բաց պատուհանի առաջ, Եղիսաբէթի սենեակի վերեր վանդակի մէջ ապրում էր:

Չորս տալէրով մեծ մայրը կարողացաւ կանաչեղէնի առուտուր սկսել. այդ գործում օգնում էր նորան և Եղիսաբէթը, որը մանուշակ ծախելիս մի բիշ սովորել էր առուտուր անել:

Մեծ մայրն Զամեն օր զամբիւղները կանաչեղէնով լի դնում էր իւր տան դրան առաջ և շուտով այդ մասում ապրող բոլոր տանտիկիներն ու խոհարարուհիները սկսեցին նորանից գնել: Եւ այդպէսով նա ունեցաւ լաւ աշխատանք ու նորա հիւանդոտ ձեռքերը կարող էին հանգիստ մնալ: Մեծ մայր ու թոռ գոհ իրանց գործից, փառք տալով Աստծուն կառավարում էին իրանց համար անտրտուն:

Եւ երբ պառաւ կինն իւր զամբիւղներին առաջը լուռ ու մունջ նստած մտածում էր, թէ ինչ կերպ աղատուեց իւր նեղ դրութիւնից, այն ժամանակ ասում էր ինքն իրան՝

«Այո, այո, եթէ որ մեր Տէր Աստուածն ուղեհայ, կարող է այնպէս անել, որ փողն ինքն իրան ընկնի երկնքից»:

ՉԵՐ ՄՏՔՈՎ, ՉԷ

Փոքրիկ Կատարինէն նոր էր ուսումնա-
րանից տուն վերադարձել և գլխարկը հանում
էր նախասենեակում, երբ դրսի դրան զանգակը
բաշեցին: Կատարինէն իսկոյն դուռը բացեց և
տեսաւ մէկ պատիկ, աղբատ հագնուած տղայի,
շատ գունատ երեսով, որը ձեռքում բռնել էր
մէկ լիքը զամբիւղ, թղթից շինած ծաղիկնե-
րով և թոյլ ձայնով խնդրում էր նորան գնել
իրանից ծաղիկ, աւելացնելով որ ինքը շատ
բաղցած է և ուզում է հաց առնել:

Կատարինէն շատ հաւանեց ծաղիկները
և սաստիկ լսզնաց այդ տղային, որը բաղցած
էր և ասաց նորան սիրալիր կերպով «Տնւր
ինձ քո ծաղիկները. իմ մայրիկս շատ բարի է.
նա անշուշտ կառնի այս փնջիկներից մի քա-
նիսը»:

Այդ ժամանակ տղայի երեսն ուրախու-
թիւնից փայեց և տուեց աղջկան իւր զամ-

բիւղը, որը տարաւ իրանց սեղանատունը, բայց
մօրն այնտեղ չգտաւ:

Յետոյ նա զամբիւղը դրեց մէկ աթոռի
վերայ, իւր դառադրերը պահեց և մտաւ միւս
ոննեակը: Այդ րոպէին նա յանկարծ յիշեց, որ
գեղձանիկին պէտք է ջուր տայ և այդ հոգ-
սով զբաղուեց ու յետոյ գնաց խոհանոց իրանց
աղախնից խմացաւ, որ մայրը տանը չէ, բայց
թէ շուտով կվերադառնայ:

«Ուրեմն, Լենի, տնւր իմ բաժին հացը»
խնդրեց նա աղախնուն, որովհետեւ այդ միջո-
ցին զգաց, որ ինքը շատ քաղցած է:

Նւ մինչև որ Կատարինէն իւր կարագով
հացն ուտում էր, յանկարծ ձեռքը զրպանը
տարաւ և գտաւ մի փոքրիկ կտոր շաքար, որ
գեռ առաւօտուայ իւր բաժնից պահել էր գեղ-
ձանիկի համար: Շտապով նա տարաւ գցեց
թուջիկի առաջ այդ կտորը և ուրախանում էր
տեսնելով թէ ինչպէս գեղձանիկը նայում է
շաքարի վերայ ու կտցում է և այդ ամենից
յետոյ միայն նա գնաց իւր սենեակը:

Կատարինէն այդ բաներով զբաղուելով
բոլորովին մոռացաւ թղթէ ծաղիկների և դրսի
դրանը սպասող տղայի մասին:

Դուրսը կանգնող փոքրիկ տղան Ռոբէրտը
մի աղբատ այրի կնոջ որդի էր: Ռոբէրտի մայրը

տկարութեան պատճառով, չկարողանալով ծանր աշխատանք անել. իսկ կար, կամ ուրիշ ձեռագործ էլ նորան պատուիրող չէր լինում, այդ պատճառով նա մտածեց՝ արուեստական ծաղիկներ չինել մետաքսէ թղթից սափորների մէջ դնելու համար և տալով իւր պստիկ Ռոբէրտին, ուղարկում էր նորան տները իրան շինած ծաղիկները ծախելու:

Այդ ծաղիկները, որոնք շատ դուր եկան Կատարինէին, յիշաւի ճաշակով ու գեղեցիկ էին, որովհետեւ իրանց պայծառ գոյներով ու ձևերով շատ նման էին իսկական ծաղիկների: Բայց չնայելով դորան, Ֆրոբէրտը դոցանից մի բանիսն էր միայն ծախել:

Այդ օրը նա առաւօտից առանց մի բան ուտելու, սկսել էր իւր գործը: Բոլորովին թուլացած, երկար ժամեր բարձր սանդուխաներից բարձրանալով ու իջնելով, նա վերջապէս լսեց Կատարինէի սիրալիր ձայնը, որ ասաց թէ՝ նորա մայրիկը բարի է և անկասկած կըզնէ այդ ծաղիկներից:

Նա ինչ երկար մնաց, ասում էր Ռոբէրտը, նախասենեակի կիսաբաց դրան առաջ ըստապսելով: Այդ լաւ աղջկայ մայրը նորա համար է այդբան երկար ժամանակ ընտրում, որ երևի ուզում է շատ փնջեր գնել, մտածում էր նա:

Եւ նա սպասում էր համբերութեամբ. բայց չափազանց յոգնած ու քաղցած լինելով, նա յուսահատուած ասում էր ինքն իրան՝ «ախ, երանի թէ չուտով գար աղջիկը»:

Երբ Կատարինէն բաւական երկար ժամանակից յետոյ մտաւ իւր սենեակը, ինչ տեսաւ. — դամբիւղն աթոռի վերայից վայր է ընկած, կատուն ուրախ-ուրախ խաղալով զամբիւղի հետ, այս ու այն կողմն է գցել փրնջերը և իւր ճանկերով բոլոր ծաղիկները տրորել, փշացրել ու պատռտել է:

Կատարինէն իսկոյն ամուր խփելով կատուն, խեց նորա թաթերի միջից էլի մէկ փնջիկ, միւս ծաղիկները հաւաքեց յատակի վերայից և բոլորը դնելով դամբիւղի մէջ, տարաւ տուեց դրսի դրանը սպասող տղային:

«Մայրիկս տանը չէ». ասաց նա. — «թէ չէ շատ փնջիկներ կըզնէր. ես էլ փող չունեմ, որ որնէ բան առնեմ»:

Եւ այդ ասելով Կատարինէն դուռը ծածկեց ու կողպեց բանալիով ու ապա վաղելով ներս գնաց: Նա ուզում էր չուտով պատրաստել իւր միւս օրուայ դասերը, որ յետոյ կարողանար պարտէզ գնալ խաղալու:

Ռոբէրտը լսեց Կատարինէի խօսքերը. իմացաւ, թէ նա ինչպէս դուռը կողպեց և յան-

կարծ նկատեց, որ զամբիւղի մէջ եղած սիրուն ծաղիկները բոլորովին փշաքած ու տրորուած են:

Այդ ժամանակ նա սկսեց դառն կերպով ու հեծկլտալով լալ. նա այլ ևս ոչ մի յոյս չունէր, որ այդ ծաղիկները կծախուին, որոնց վերայ իւր մայրն այնքան աշխատել ու շարժուել էր: Ուրեմն նա պէտք է տուն գնար առանց փողի, առանց հացի, հետը տանելով այդ փշաքած ծաղիկները... Եւ այդ արեց այն փոքրիկ աղջիկը, որը մխիթարեց յոյս տալով թէ՛ իւր մայրը կգնէ շատ փնջիկներ:

Կամաց ու յոգնած քայլերով նա ցած իջաւ սանդուխտներից: Ծաղիկների վերայ նա ծածկեց մի կտոր շոր, որ դեռ ձեռքում բռնել էր և այդ անելիս նորա աչքերը մթնեցին ու նորան թւաց թէ՛ այդ գոյնզգոյն ծաղիկները պտոյտ են գալիս. նորա ոտքերն աւելի ու աւելի էին ծանրանում և քայլերն աւելի դանդաղանում: Եւ երբ նա այդ փողոցն անցաւ ու տար արեւը նորա երեսն այրել լուսեց, նա կարողացաւ էլի մի քիչ տարածութիւն միայն գնալ և մէկ տան առաջ իւր զամբիւղը դռնին վայր ընկաւ: Նորա գլուխը թեքուել էր մի տան դռան կողմը և ինքն էլ ոչինչ չէր զգում:

Այդպէս նա երկար ժամանակ ընկած մընաց, որովհետեւ արեւից տաքացած փողոցում մարդ չկար: Վերջապէս այդ փողոցում երևաց մէկ տիկին, որը տեսնելով այդ աղային կանգնեց. նա կարծեց թէ տղան քնած է և կարող են նորա գոգից զամբիւղը գողանալ, այդ պատճառով ուզեց զարթեցնել. բայց երբ մօտեցաւ, որ ձայն տայ, տեսաւ որ նորա ձեռքը սառն է և նա ուշաթափ է եղել:

«Խեղճ երեխայ», ասաց նա ցաւելով. —

«կարող է պատահել, որ շոգից թուլացած լինի. սորան այստեղ թողնել կարելի չէ»:

Եւ նա իսկոյն գնաց մինչև միւս փողոցի ծայրը, որտեղ վարձեց մի մշակ և խնդրեց, որ այդ երեխային վերցնէ. մշակը գետնից բարձրացրեց երեխային նորա զամբիւղի հետ միասին և կարճ միջոցից յետոյ ուշաթափ եղած Ռոբէրտը պարկած էր մի հով, սիրուն սենեակի տախտի վերայ:

Տիկինը շտապով բերեց սառը ջուր, բացաւ ու զինի և սկսեց ջուր սրսկել նորա երեսին, քացախով ճակատն ու քունքերը տրորել և քիչ զինի լցրեց նորա բերանը:

Այդ ժամանակ Ռոբէրտն ուշքի եկաւ և կանչեց՝ «մայրիկ, մայրիկ»:

«Դու, սիրելի փոքրիկ, քեզ լինչ է պէտք, արդեօք մի տեղից ցաւում է»:

«Ես սաստիկ քաղցած եմ, չնչաց պստիկ տղան, կարծես թէ քնի մէջ լինէր»:

«Խեղճ երեխայ». ասաց բարեսիրտ տիկինը և իսկոյն սենեակից դուրս գնաց և մինչև որ նա ձեռքում բռնած մի ափսէով սպիտակ հաց ներս մտաւ, Ռոբէրտը տախտի վերայ դիր նստած, զարմացած ու վախովսեւելով նայում էր իւր շուրջը:

«Ո՛ւր է մայրիկս», հարցրեց նա:

«Մենք իսկոյն նորան իմաց կըտանք, որ դայ». հանգստացրեց նորան տիկինը. — «Գեռ առաջ առ այս հացը կեր ու մի քիչ էլ գինի խմիր և յետոյ պատմիր, թէ ուր եղ է ապրում քո մայրը. դու երեւի այդ զամբիւղով նորան բան էիր տանում, կամ թէ ուրիշ տեղ էիր գրնում և այդ բեռը քեզ համար ծանր լինելով, թուլացել ու քնել էիր...»

Չատ քաղցած լինելով, Ռոբէրտն ուտում էր հացը վրայ պրծած և ազահուլթեամբ խրմում էր լաւ գինին: Յետոյ նա ասաց թէ որտեղ է ապրում իւր մայրը. պատմեց թէ, ինչպէս իրանք աղքատ են և մայրը արուեստական ծաղիկ է շինում ու տալիս է իրան, որ տանի ծախելու և աւելացրեց՝ որ վերջին ժա-

մանակները բոլորովին չէ ծախուել, տան եղած հացն էլ վերջացել է և ահա այսօր առաւօտ ես ոչ մի բան չկերած իմ գործը սկսեցի, բայց մինչև ճաշից յետոյ էլ ոչինչ չկարողացայ ծախել: Յետոյ նա շարունակեց, ուտելուց ընչ զուարթացած: — Ես մօտեցայ մի մեծ տան դռանն ու զանգահարեցի. մէկ սիրալիր փոքրիկ աղջիկ դուռը բացեց և ասելով որ իւր մայրը շատ բարի է ու անպատճառ մի բան կըգնէ, առաւ ձեռքիցս զամբիւղը և ներս տարաւ: Դռանից յետոյ դուրսը շատ երկնր, երկնր ըսպասեցի, մինչև որ աղջիկն յետ բերեց իմ զամբիւղը, որի մէջ եղած բոլոր ծաղիկները փչացած, պատռտուած էին... Այդ տեսնելով ես սաստիկ տխրեցի ու յուսահատուեցի և ուզեցի տուն գնալ, բայց շատ քաղցած ու դադրած էի... Ահա այդբանն եմ յիշում միայն և էլ չգիտեմ թէ, ինչ պատահեց ինձ և ես հիմայ որտեղ եմ:

Տիկինը զամբիւղի ծածկոցն յետ տարաւ և տեսաւ տրորուած ծաղիկները:

«Դու ասում ես, որ մէկ աղջիկ այս առաւ ձեռքիցդ, ներս տարաւ և յետոյ այսպէս փչացած նորից քեզ վերադարձրեց. — բայց քեզ հետ այդպէս վարուողը պէտք է որ շատ, շատ չար ու թեթեամիտ լինի», ասաց նա կարեկցութեամբ:

Այդ ժամանակ սենեակի դուռը բացուեց և Կատարինէն պարտէզում խաղալուց քրտնած, ներս մտաւ և զարմացած մնաց, երբ նոյն ծաղիկ բերող տղային տեսաւ իրանց տանը: Իսկ տղան իսկոյն բացականչեց՝ «ահա, այս աղջիկն էր իմ ծաղիկներս փչացնողը»:

«Կատարինէն է, ի՞նչպէս... բայց անկարելի է... միթէ ուրիշ է, որ դու ես այդ տեր»։ Տարցրեց մայրը:

Կատարինէն սաստիկ կարմրեց և ասաց՝ — «Ես կարծում էի, թէ դու կը գնես այդ փրնջերից և առայ զամբիւղն ու ներս բերի, դրի աթոռի վերայ. յետոյ գնացի քեզ փնտրելու: Այդ ժամանակ կատուն զամբիւղը վայր էր գցել ու սկսել էր ծաղիկների հետ խաղալ: Ես չգիտէի, որ այդքան փչացել են ծաղիկները. ես այդ չար մտքով չարի»:

«Ես համոզուած եմ, որ դու այս խեղճ երեխային դիտմամբ չես վիրաւորել»։ ասաց մայրը. — «բայց այն, ինչ որ դու արել ես, դարձեալ անմիտ բան է և ես ուրախ եմ, որ դէպքը բերեց ինձ, բո վատ վարմունքի փոխարէն, սորան օգնելու»: Եւ քաղցրութեամբ դառնալով դէպի Ռոբէրտն ասաց՝ — «Ես կվճարեմ այն բոլորի համար, ինչ որ աղջկաս պատճառով վնասուել է և նոյնպէս կը տեղեկանամ բո մօր մա-

սին ու կը հոգամ նորա պէտքերը, կօգնեմ նորան»:

Եւ մայրը պատմեց Կատարինէին, թէ ինչպէս այդ խեղճ տղային, որը քաղցածութիւնից, յոգնածութիւնից ու ծաղիկների փչանալուց վախեցած և յուսահատուած, հարևան տան դրան առաջ ընկա՞ գտաւ և հետը բերեց տուն, որ նորան ուշքի բերէ և էլի ասաց այն ամենն, ինչ որ Ռոբէրտը պատմել էր իւր մօր հեղ վիճակի մասին:

Կատարինէն երբ լսեց այդ բոլորը, նորա աչքերից արտասուքը վազեց և խոստովանուեց՝ որ ճշմարիտ իւր արածը «չար մտքով չէ», միայն զամբիւղի և տղայի մասին մոռացել էր և կատուն այդ միջոցին ժամանակ էր գտել ծաղիկները փչացնելու:

«Աշխարհքիս երեսին ամեն վատ բան չարութիւնից չէ առաջ գալիս, այլ շատ անգամ թեթեամտութիւնից, մոռացկոտութիւնից և անհոգութիւնից»։ ասաց մայրը:

Այդ միջոցին նոցա աղախինն արդէն գնացել էր Ռոբէրտի մօրը կանչելու, որը շատ վախեցել ու անհանգիստ էր եղել, որդու այդքան ուշանալու համար: Եւ երբ նա եկաւ այդ բարեսիրտ տիկնոջ մօտ, որն իւր Ռոբէրտին օգ-

435

ներ էր, սրտանց ու ջերմ շնորհակալ եղաւ նորանից:

Կատարինէի մայրը վճարեց փշացած ծաղիկների գինը և Ռոբէրտի մօր պատմածից տեղեկացաւ, որ նա շատ թշուառ դրութեան մէջ է:

Դորանից յետոյ փոքրիկ Ռոբէրտը մօր հետ միասին հեռացաւ իւր բարերարունու տանից:

Բարեգութ տիկինը Ռոբէրտի մօր համար զանազան տեսակ արդիւնաւոր աշխատանք գլտաւ և այդպէսով խեղճ կինը կարողանում էր հոգալ իւր ցաւերը և էլ շատ նեղութիւն չէր քաշում և Ռոբէրտին էլ չէր ուղարկում իւր ձեռագործը ծախելու:

Երբ նոցա դրութիւնը բաւական լաւացաւ այն բարի տիկնոջ շնորհիւ, Ռոբէրտը սկսեց դպրոց գնալ և աշխատասէր, ընկերասէր ու համեստ տղայ լինելով, շատ էր ուրախացնում և մխիթարում իւր մօրը:

Կատարինէն աւելի հոգատար դառաւ և ժամանակին սովորեց հաշիւ տալ այն ամեն բանի մասին, ինչ որ խօսում և անում էր:

0009482

2013

